Romualdas Drakšas

Smolensko pulkai

ISTORINIS ROMANAS

Vilnius 2017

Turinys

Žodis skaitytojui / 7
1408 metų gegužės pradžia. Lengvenio Algirdaičio pilis / 9
1408 metų birželio pabaiga. Lenkija / 13
1408 metų birželio pabaiga. Maskva / 18
1408 metų liepa. Smolenskas / 24
1408 metų rugpjūtis. Maskva / 34
1408 metų rugsėjo pradžia. Vilnius / 39
1408 metų rugsėjis. Krokuva / 41
1408 metų spalis. Liubeko miestas / 44
1408 metų spalis. Trakai / 51
1408 metų spalis. Smolenskas / 52
1408 metų lapkritis. Ryga / 54
1408 metų gruodis. Žemaitija / 59
1408 metų gruodis. Krokuva / 65
1408 metų gruodis. Naugardukas / 66
1409 metų sausis. Vilnius / 70
1409 metų vasaris. Netoli Klaipėdos / 74
1409 metų kovas. Maskva / 79
1409 metų gegužė. Klaipėda / 86
1409 metų birželis. Krokuvos apylinkės / 92
1409 metų birželis. Vilnius / 97
1409 metų rugpjūtis. Marienburgas / 100
1409 metų rugpjūtis. Maskva / 104

1409 metų spalis. Vilnius / 113
1409 metų gruodis. Lietuvos Brasta (dabartinis Brestas) / 115
1410 metų sausis. Vilnius / 118
1410 metų liepos pradžia. Mozūrija / 120
1410 metų liepos vidurys. Prūsija. Mūšio išvakarės / 122
1410 metų liepos 15 diena. Mūšis / 131
1410 metų liepos antra pusė. Maskva / 178
1410 metų spalio pradžia. Lengvenio Algirdaičio pilis / 180

1410 metų sausis. Vilnius

Pagaliau atėjo žiema, kuri buvo įprasta Lietuvai. Nei per daug šalta, bet ir ne per šilta. Ankstesniais metais dievai rodė savo aikštingą charakterį ir atsiųsdavo tai labai šaltas žiemas, tai labai karštas vasaras. Prisižaidė iki to, kad Lietuvoje prasidėjo badas. Tik laiku nupirkti grūdai ir išmintingai kauptos atsargos leido sutramdyti beįsisiautėjančią bado šmėklą. Atrodo, viena bėda buvo išspręsta, bet rūpesčių laužai Lietuvos valdovo akyse niekaip nenorėjo

užgesti. Štai ir dabar... Tiesą sakant, dabar jo akyse švietė ne tik rūpesčių liepsnos, bet ir abejonių žiburiai. Abejonių, kurias pasėjo Zigmundo Liuksemburgiečio laiškas. Laiškas, kuris, kaip tas mitologinis žaltys, gundė ir viliojo. Ir ne bet kuo viliojo, o tuo, ko Vytautas troško labiausiai – karūna. Zigmundas Liuksemburgietis jam siūlė nei daug, nei mažai – tapti Lietuvos karaliumi ir gauti karūną sau ir paveldėtojams tiesiai iš popiežiaus rankų. Priešingai nei ankstesni Vytautą pasiekę panašūs pasiūlymai, šis buvo labai konkretus, net su nurodytu numatomu karūnacijos laiku. Tik štai karūnos kaina buvo taip pat nurodyta. Ir nemaža kaina... Nutraukti karą prieš Ordiną, atsisakyti sąjungos su Lenkija, vėl perduoti Ordinui Žemaitiją. Kitais žodžiais tariant, pripažinti pralaimėjimą dar nepradėjus karo... O gal ne taip? Gal tai pergalė, kuri atiduodama net nekariavus? Juk sąjunga su Lenkija kilo tik iš būtinybės ir būtų visai gerai atsikratyti Jogailos priežiūros. O Žemaitija... Žemaitija ne kartą perduota ir susigrąžinta dar nuo Mindaugo laikų. Kas sako, kad po penkerių metų jos vėl nebus galima susigrąžinti? Ordinas vis silpsta, o Lietuva stiprėja. Ateis laikas, kai ir Lenkijos pagalbos kovoje su Ordinu nebereikės. Tegu dabar lenkai vieni pakariauja. Tegu abu nusilpsta. Lietuvai nuo to bus tik geriau.

„O karūna... O ką karūna? Metalo gabaliukas, įteisinantis jau turimą valdžią. O ar ją reikia įteisinti? Visi protėviai vadinosi Lietuvos karaliais, ir kiti juos taip vadino. Kas draudžia ir jam, gal net stipriausiam Lietuvos valdovui, vadintis karaliumi? Diplomatija? Velniop diplomatiją... Visą laiką egzistavo tik stipresniojo teisė. Užtenka būti stipresniam, ir bus taip, kaip nori. O jei ir nepavyks trokštamo gauti jėga, galima bus panaudoti tą pačią diplomatiją. Kas sako, kad po penkerių metų nebus galima grįžti prie karūnos klausimo? O išdavystės... Jos kai kada būtinos, jei nori išlikti valdovu, tačiau dabar... Dabar aš nuo jų pavargau, – nunarino galvą

Vytautas. – Pavargau būti laikomas parsidavėliu ir negarbingu šunsnukiu. Vėl išduoti žemaičius? Žemaičius, kurių kraujas teka ir manyje. Vėl išduoti pusbrolį? Pusbrolį, bene vienintelį giminaitį, kuris mane palaiko. O svarbiausia – ne tai... Dėl vienos svajonės turiu atsisakyti kitos. Dabar labai gera proga palaužti Ordiną visiems laikams. Palaužti ir atkeršyti už tuos šimtmečius žudynių... O gal net pavyktų bent dalį Prūsijos prisijungti."

Vytauto galvoje siautė svarstymų ir abejonių audros. Kankinančios ir sekinančios audros... Audros, kurias valdovas nutraukė vienu ryžtingu rankos mostu, po kurio gundytojo laiškas nulėkė tiesiai į linksmai šokinėjančias židinyje liepsnas. Liepsnas, kurioms visiškai nebuvo įdomios jokios karūnos, karai ar diplomatija. Liepsnas, kurios tiesiog džiaugėsi netikėtai pamėtėtu „skaniu" ir puikiai degančiu popieriumi. Vytautas apsisprendė ir nebesiruošė savo sprendimo keisti...

– Ei, pakvieskite man iždininką, – šūktelėjo Vytautas stovintiems už durų sargybiniams. Ir tada tarė tylesniu balsu, sau. Tarė, sklaidydamas paskutines abejonių šmėklas. – Laikas Jogailai nusiųsti pinigų samdiniams pasikviesti. Sakė, kad jo žmonės jau nusižiūrėjo karius iš Bohemijos, tai tegul juos ir pakviečia.

1410 metų liepos pradžia. Mozūrija

Upė... Begalinė, plati žygiuojančių, jojančių ar važiuojančių žmonių upė. Štai žemaičių vėliavos, štai drausmingi Smolensko pulkai, štai nutrūktgalviai totorių raitininkai... Skvarbi Lietuvos valdovo akis, nepaisant pakilusių dulkių debesies ir lengvo chaoso, gebėjo judant kariuomenei įžiūrėti kiekvieną dalinį, įvertinti kiekvieną, net ir smulkiausią, blogybę. Vytauto akys tai nušvisdavo iš pasitenkinimo, pamačiusios drausmingai žygiuojančius dalinius,